

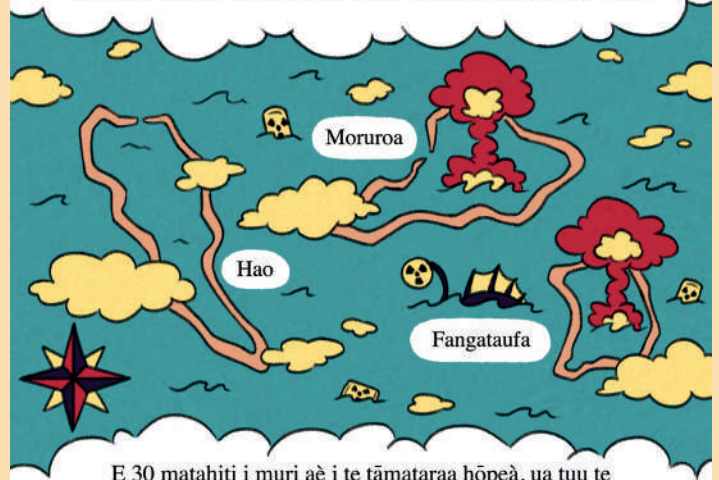

ICAN
FRANCE

PRIX
NOBEL
DE LA PAIX
2017

Ua riro Māōhi Nui ei vāhi i ravehia ai 193 tāmatarāā ātōmī i roto i te reva e i raro i te fenua, i Moruroa e i Fangataufa, i te mau matahiti 1966-1996. Ua faatupu te reira i te mau fifi rarahi i niā i te aru o te mau motu mai ia Hao, oia te hoē haapūraa nuu faēhau. Inaha, ua haafifihia te nūnaa no reira, na reira atoā i to Tāhiti.

E 30 matahiti i muri aē i te tāmatarāā hōpēā, ua tuu te mau uī no teie mahana e no āmuri nei i te hoē uīraa:
E aha rā te māoro o to rātou rirorāā ei feiā rave-ino-hia?

No te mea ua faatiāmāhia Areteria i te matahiti 1962, ua faahepohia Farāni ia faaruē i ta na mau vāhi tāmatarāā ātōmī i Sahara; e ua māiti ia Māōhi Nui. Mai te matahiti 1964, ua fifi te hīroā Māōhi, i te manii-rahi-raa mai te faēhau e te mau rave ōhipa, oia te mau papaā no te Māōhi.

E mau ōhipa rarahi tei tūrahia i Moruroa, Fangataufa e o Hao no te mau hinaaro o te Pū Tāmatarāā no Moana Nui a Hiva. Ua hahuhia te mau uru haari, e ua patuhia e 3 tauraa manureva, te mau uāhu e vētahi pūhapa timā pāururāa.

I te 2 no Tiurai 1966, ua faatupu Farāni i ta na tāmatarāā ātōmī mātāmua i roto i te reva, i niā i te motu Moruroa : Aldébaran te iōa huna no te hoē pūai 28 kirothane. Teie rā, ua tūrai te matai i te ata ōhiparaa ito ātōmī i Mangareva (500km i te ātea) e i Tureia (100km i te ātea) i reira te pārahira te mau nūnaa. No te āpe ia ōre rātou ia haapeāpēā i te manaō, ua hunahia te mau fifi mau ia rātou.

I te 17 no Tirurai 1974, Moruroa, o te vai ra 1000 km i te ātea ia Tāhiti, oia tei faaruru i te haapaainaraa tūpita ātōmī i roto i te reva; o Centaure te iōa huna. Teie rā, aita te haapaainaraa i tupu mai tei ōpuahia, e ua rara te ata ōhiparaa ito ātōmī i te vāhi tano ōre...

I teie haereraa ua tūl-āfaro-hia o Tāhiti e ua piri 110.000 taata o tei mānaōnaō i te parau no to rātou ea. E tāpēā noa te nuu faēhau i teie parau huna tau āhuru matahiti, mā te ōre ā e amo i ta na hōpoiā.

Ua faarii na motu Moruroa e o Fangataufa tau āhuru āpoo vairaa i te mau viivii ātōmī o te mau tāmatarāā. Teie rā, i te mau matahiti 1967-1982, i roto ia Moana Nui a Hiva, ua faairi atoā o Farāni i te moana ei vāhi faaruēraa tau tautani tane viivii i pihaiho ia Moruroa e o Hao.

E 2 pū e haapaō i te mau mātuturaa :

Te faaite noa ra te taaēraa o te mau taiō a te ANDRA e te CEA i te ēreraa te tahi raverāā ōhipa pāpū e te vairaa te reira i te vāhi māmarama. Hau atu eiaha e haamoēhia te vai ra vētahi pape faaruēhia i niā i taua mau motu ra: inaha e rahiraā noa ōre ia taiō.

No te meharo e te pāururāa i te mau uī no āmuri nei, e titauihia Farāni ia faaite hope i te parau mau.

Ua faatiā te peretiteni Mitterand e 90 tāmataamataaraa ātōmī i te mau matahiti 1981-1992, e i muri aē ua rave i te faaotira, oia to rātou faataimeraa. I te 13 no Tiunu 1995, o Jacques Chirac te peretiteni māiti-āpi-hia, tei ōfati i te reira no te pūoi i te mau tāmataamataaraa.

Ua faatupu teie ōfatiraa i te mau pātoiraa i Farāni (mai tei tupu i Paris, 21 no Tiunu 1995, o tei tāiruru 20.000 taata), na te ara, e te mau piiraa e pātoī. Ua riro Farāni ei mata-ē-raa na to te ao. E 2 taime to Greenpeace haafano-rū-raa i ta na manuā i Moruroa, o tei haruhia e te nuu moana Farāni.

I te 27 no Tenuare 1996, i Fangataufa, to Farāni faatupuraa i ta na tāmataaraa hōpeā i roto i te fenua, te hoē 'tūpita thermonucléaire' i te hoē fāito pūai 120 kirothane.

I te ātea ia Moana Nui, e haamau vētahi feiā pātoī, i Lyon, i te Pū hiōpōaraa i te mau mauhaa tamaī, o tē hōroā i te tahi parau faaara tiāmā e te matara i mua vētahi tumu parau no te tapihooraa mauhaa tamaī e te mau mauhaa ātōmī.

E haapāpū ta rūau mau tuatāpararaa pātuutu, i te mau haavareraa a te Hau i niā i 'te mau tāmataamataaraa mā', aore ra i niā i te viivii ōre o te mau vāhi e pārahihia ra e te nūnaa i Areteria e i Māōhi Nui. Ua tautoo māite ā rūau ia haamanahia i te 5 no Tenuare 2010 te ture Morin o tei ite e tei tauturu moni i te feiā i āti i te mau tāmataamataaraa ātōmī farāni.

Te pūoi noa ra te mau ōhipa a te Pū e te vai ra i niā i ta rātou tahua natirara.

Hou te haamauraa o te Pū Tāmataamataaraa i Moana Nui a Hiva, ua itehia te pātoiraa a vētahi aratai Māōhi mai ia Pouvanaa a Oopa Tetuaapua o tei faahapa-hape-hia i te ōpuaraa e tānina i te ōire Papeete i te matahi 1958, ei rāvēa faaātearaa ia na i te oraraa poritita, aore ra i te matahiti 1966 i te ititi ture John a Teariki ōreraa e tūāti i te Tenerara De Gaule.

I te 9 no Mē 1973, ua tuu o Aotearoa e o Auteraria i te hoē hororaa i mua i te Pū Haavāraa a teie Ao (CIJ), no te faaōre i te mau tāmataamataaraa ātōmī farāni i roto i te reva. Hou rā te ōmuaraa o te faanahoraa, ua haamata Farāni i te mau tāmataamataaraa i roto i te fenua.

I te 6 no Tetepa 1995, i te rave-faahou-raa-hia te mau tāmataamataaraa, ua itehia te riri ūāna o te Māōhi na roto i te mau pātoiraa e te mau vāvāhira.

193

I te haamau-raa-hia te mau tāātiraa Moruroa E Tātou (2001) e o 193 (2014), na te reira i amo i te parau a te feiā i āti i te mau tāmataamataaraa ātōmī no te tūrai i te mau faanahoraa i te haavāraa.

Ārea te uī hou Māōhi, o tei āpeehea e te Ētārētia Porotetani Māōhi, ua mau ia i to na tuatua i roto i to na iho rima. E hinaaro o ia e ite e riro ānei te mau uī hou i te tūhira e te ōhiparaa ito ātōmī i haapararehia e te Hau farāni.

Hinamoeūra a Cross, 36 matahiti

Ua riro mātou ei mau iore no te pū tāmataamataaraa a Farāni!

Te heheu ra teie hōhoā tuatāpapa no te matahiti 2023, vētahi atu ā uiuira i niā i te mau māi tuatau i rotopū i te mau uī taata.

I Māōhi Nui e i Areteria, no haamata noa atu ra te mau tautooraa ia tupu te parau tiā e te parau mau.

No te mau parau haanavaīraa, a pata atu i te QR Code aore ra, a haere atu i niā i teie āpi natirara: <http://icanfrance.org/>

Crédit : Aymerick PACCOD, ICAN France, Moruroa e Tātou

Tiurai matahiti 2025

Aita ōtoute e mānaōnaō ra i mua i terā rahira tūpita ātōmī o tē riro i te ninā i te mau mea atoā i te mau taime atoā

Pfff ōhipa haapaōraa ōre anaē, aita rā hoī e rāvēā !

Oia te vai ra te rāvēā! Ia au i te mea e maraa, te vai ra te Faaauraa i niā i te ōpaniraa i te mau mauhaa tamaī ātōmī, e tiā ia faaōre roa i tāua fifi ra. No te reira, e tāāti anaē i te ICAN Farāni no te Tautooraa a to te Ao e faaōre i te mau mauhaa tamaī ātōmī!

No te haa :

- <http://icanfrance.org>
- @icanfrance
- @ICAN_France
- ICANFrance
- ICAN France
- coordination@icanfrance.org

Crédit : Aymerick PACCOD, ICAN France, Moruroa e Tātou

Tiurai matahiti 2025